

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1882. Första Kammaren. N:o 10.

Lördagen den 18 Februari.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Föredrogs å nyo Lag-Utskottets den 8 och 13 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 7, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition med förslag till förordning angående böter för svarandeparts uteblifvande från underrätt.

*Förslag till
förordning
angående böter
för svarande-
parts uteblif-
vande från
underrätt.*

Herr Carleson: Då regeringen, i anledning af Riksdagens underdåniga skrifvelse den 17 Maj 1879, beslöt den nu ifrågavarande propositionen, tror jag den träffade rätta grunden till de motioner, som föranledde Riksdagens berörda skrifvelse. I dessa motioner begärdes visserligen endast förhöjning af lagens bötespåföljd för vittnens och parters uteblifvande, men påtagligen åsyftades rättegångens förkortande, och enligt mitt förmenande finnes ingenting, som mer föranleder oskäligt uppskof i rättegången än bruket hos underrätterna att, när svarandeparten uteblifvit, uppskjuta målet och vid vite förelägga honom att infinna sig. Men då regeringen accepterat detta bruk, så har den efter min tanke handlat såsom en läkare, hvilken icke tänker på huru en sjukdom skall häfvas, utan huru patienten skall kunna fördraga den. Mot den utväg att lösa frågan, som regeringen valt, har emellertid hvarken den i ärendet hörda afdelningen af Högsta Domstolen eller Lag-Utskottet haft något att invända, och då en mening, som strider mot den, som hyllas af regeringen, af pluraliteten i en afdelning af Högsta Domstolen och af Lag-Utskottet, icke lär hafva synnerlig utsigt att vinna Kammarens gehör, så kan det icke heller påräknas för min mening; men när jag emellertid ansett mig skyldig att framställa den, åligger det mig att bjuda skäl för den, och jag skall försöka att göra det i största korthet.

I 12 kap. 2 § Rättegångsbalken heter det: »Är någon förfallolöst borta, då han ropas af Rätten fram att kära eller svara, böte två daler. Kommer hvarken käranden eller svaranden, å landet innan häradstingets slut, eller i stad innan rättegångstimman ute är, böte hvardera dubbelt. Kommer svaranden å första ting, innan det ändas, och blifver käranden ute; böte som sagdt är och gälde han svaranden dess kostnad, der han ej vid nästa ting å landet eller

*Förslag till
förordning
angående böter
för svarande-
parts utblif-
vande från
underrätt.
(Forts.)*

inom en månad i staden gitter visa det han laga förfall haft och att han ej kunnat Rätten det kungöra.» Som Kammarens ledamöter torde finna, är här alldeles icke fråga om böter för befordrande af rättegången eller för att tvinga svarandeparten att komma tillstädes i och för en tvist, som vid begge parternes uteblifvande förfaller. Dessa böter äro uteslutande afsedda såsom påföljd för underlåtenheten att åtlyda domstolens kallelse. För det fall, att kändanden kommer, men svaranden uteblifver, stadgas i 12 kap. 3 § Rättegångsbalken: »Nu kommer kändanden till första ting, eller i staden å föresatt dag till den Rätt, dit saken instämmd är, men svaranden ej och låter ej laga förfall framte: viser kändanden, att svaranden stämning i laga tid fått, döme då Rätten i saken efter ty som sanning deri utletas kan.» Här sägs alldeles bestämdt, hvad domaren har att göra, och deraf följer, att domaren icke skall göra något annat eller rena motsatsen, hvilket inträffar, om han utan kändandens begäran uppskjuter målet och förelägger parterna att inställa sig. Stadgandet i den nuvarande lagen är hemtadt från en förordning af den 19 April 1692, der det heter: att Kongl. Maj:t vill, för afskaffande af det skadliga missbruk med tvistiga ärendens långsamma utdragande, hafva förordnat och stadgat, »att domare i alla domstolar, så på landet som i städerna, skola strax uppå första stämningen, när lagligen är bevist, att den är i rättan tid vederbörande i händer stält, hufvudsaken till laga skärskådan upptaga, och derutinnan så döma, som den finnes vara beskaffad, oakadt den stämde parten sig vid Rätten ej infinner, med mindre några laga skäl till ursäkt af partens uteblifvande pröfvas vara, hvaröfver dock granneligen bör ransakas, hvilket uppå domarens ansvar skall ankomma».

En för svenska jurister välbekant rättslärare yttrade omkring ett och ett halft decennium efter det 1734 års lag blifvit införd, att det icke vore enligt med lagen att vid vite förelägga svarandepart inställelse i tvistemål, så framt domaren icke fann nödigt åläggga honom att göra något eller uppskof vore begärdt, hvarom förmåles i 16 kap. 6 § och 24 kap. 1 § Rättegångsbalken. Läser man dessa paragrafer under ihågkommande af innehållet af 12 kap. 3 § samma balk, så finner man, att dessa lagrum stå väl tillsammans utan att upphäfva eller ändra hvarandra. Det skulle vara alldeles meningslöst, om laglig rättegångsordning iakttages, att vid vite åläggga en svarandepart att inställa sig, då han icke har eller kan tvingas att säga något annat inför domstolen, än att påyrka tillämpning af den påföljd för hans uteblifvande, som sjelfva lagen utsatt, eller att domaren skall pröfva saken efter som sanning deri utletas kan. Vid sagda förhållande måste det för kändanden vara fullkomligt likgiltigt, om svaranden inställer sig eller icke; ty kändandens rätt lider icke deraf, men svaranden kan, när han inställer sig, icke undgå kostnader eller besvär, som han mycket ofta icke har utsigt att få ersatte, i synnerhet om medellösa personer äro hans vederparter. Det bruk, som inrotat sig vid underdomstolarne, att i allmänhet uppskjuta sådana mål, der svaranden på stämningen uteblifver, har enligt min tanke ingen berättigad grund vare sig i lagen eller i dess mening.

Enligt regeringens förslag skulle en uteblifven svarande i tvistemål åläggas böter från 5 till 200 kronor, i händelse hans uteblifvande vid sakens företagande först utsatta dag föranleder uppskof med målet, hvilket enligt gängse praxis vanligen är förhållandet, och så skulle kunna ske den ena gången efter den andra, hvarigenom tiden för målets afgörande utdroges liksom hittills på längden. Att regeringens förslag förutsätter, att svarandens uteblifvande kan vålla förnyade uppskof synes deraf, att domstolen berättigas utsätta särskildt vite för att förmå svaranden att komma tillstädes, hvilket ofta skulle utan gagn för kâranden komma att medföra åtskilligt men för vederparten. Jag var för några dagar sedan närvarande i Högsta Domstolen vid föredragning af ett mål, deri en medellös person hade stämt en annan för att på grund af en mängd besynnerliga räkningar utbekomma mellan 30 à 40 tusen kronor, men kâranden ådömdes ansvar för domqual eller rättegångsmissbruk — jag minnes ej rätt hvilketdera — äfvensom ersättning till vederparten för hans kostnader, och jag har jemväl hört, liksom troligen flere af Kammarens ledamöter, talas om en mängd tvistemål från södra Sverige, i hvilka medellösa personer utan uppgifvande af något lagligt skäl stämt jordegare med påstående att åtkomma deras egendom. I dylika mål, der fråga icke var om skuldfordran på grund af klara handlingar, skulle, enligt regeringens förslag och den af detta respekterade praxis, domstolarne icke kunna, om svaranden uteblef, döma omedelbarligen, utan nödgas uppskjuta dem med föreläggande för svaranden vid böter eller vite att inställa sig till intet gagn för kâranden, men rent af till skada för svarandena.

Jag föreställer mig, att många bland Kammarens ledamöter anse, att ett rättegångsbruk, som är så gammalt och så allmänt, som det omnämnda, icke kan hafva tillkommit alldeles utan skäl, och att det är bättre att försöka minska verkningarne af detta skadliga bruk på något sätt, låt vara på det af regeringen föreslagna, än att låta det samma fortgå på samma sätt som hittills. Jag kan, som sagdt, icke i lagen finna någon grund för denna, ännu vid medlet af förra århundradet ogillade domstolspraxis; men erinrar om, att den uppkom under en tid, då en stor del af statens embetsmän och i synnerhet underdomarena på landet voro aflönade förnämligast med sportler, och att sedan vederbörande erinrats att noga iakttaga, hvad som var stadgad i afseende på uttagande af stämpelpapper, eller mot slutet af 1700-talet, uppstod en böjelse hos embetsmännen att anse såsom något förtjenstfullt att uttaga, i synnerhet med stämpelpapper förenade sportler, till de högsta belopp, som kunde bestämmas, utan äfventyr att komma i konflikt med åklagaremakten. Under denna tid var det mycket vanligt att underdomstolarne, då både svaranden och kâranden uteblifvit, och någon rättegång icke kommit att ega rum, skrefvo ut protokoll om, att parterna uteblifvit och att de fälts till böter för uraktlåten inställelse, och från samma tid torde också härröra bruket att, när svaranden icke instält sig, men kâranden tillstädeskommit, skrifva ut protokollet om hvad som passerat och ålägga svaranden att komma tillstädes å ny dag. Om svaranden fortfarande tredskades, kunde dock icke resultatet blifva annat än hvad lagen

Förslag till förordning angående böter för svarandeparts uteblifvande från underrätt.
(Forts.)

Förslag till förordning angående böter för svarandeparts uteblifvande från under rätt.
(Forts.)

föreskrefve, eller att domaren dömde i saken, efter som sanning deri utletas kunde. Detta tillåter jag mig erinra om i afseende å det ifrågasvarande brukets tillkomst. Följden af att antaga regeringens förslag skulle blifva, att lagens bud i den nya förordningen och i 12 kap. 3 § Rättegångsbalken skulle innehålla uppenbara motsägelser, och att det felaktiga bruket skulle så att säga fastläsas, ända till dess någon genomgripande förändring i rättegångsordningen kan, efter det Nya Lagberedningen afgifvit förslag i ämnet, ega rum, så att hädanefter liksom hittills de flesta tvistemål, der svaranden uteblifvit, komma att uppskjutas med svarandens föreläggande vid vite att tillstådeskomma till förfång för sig sjelf och till ingen nytta för vederparten.

Jag skall slutligen anhålla att i afseende å det föreliggande förslaget få framställa några spörsmål, som synas kunna besvaras på skiljaktiga sätt, såsom det om rätta tillämpningen af en latitud af böter från 5 till 200 kronor, i alla sådana fall, der domstolarne äro förhindrade att pröfva bevekelsegrunden för uteblifvandet, eller det huruledes bestämmelserna om dessa böter och om det särskilda vite, som af rätten får sättas, står öfverens med stadgandet i 3 § af 1864 års förordning om nya strafflagens införande, enligt hvilken viten i sådana fall, der den nya lagen bestämmer böter, hafva förfallit, och domaren synes oberättigad att ådöma vite i de fall, der sagda lag bestämmer böter. Afvenledes synes det som om, i händelse grunden för lagförslagets stadgande: »Har någon blifvit fäld till böter enligt denna Förordning, skola böterna genast uttagas, utan hinder deraf att det beslut, hvarigenom de blifvit ådömda, ej vunnit laga kraft», antages vara den, som chefen för Justitiedepartementet uppgifvit, eller att »straffets verkan skulle i väsentlig mån förfelas, om icke ådömde böter genast utkräfdes», samt det nya lagbudets ändamål verkligen komme att förfelas, om en part, som saknade tillgång till böternas gäldande, icke skulle före målets slut undergå det böterna motsvarande förvandlingsstraffet; man kan med skäl sätta i fråga, om icke dessa böter, derest de icke kunna uttagas kontant, böra genast förändras.

Jag föreställer mig emellertid, att Kammaren, om den för öfrigt är nöjd med regeringens förslag, icke har lust att ingå i undersökning, huruvida dessa och dylika mål hafva skäl för sig eller icke, och jag skall därför icke heller sysselsätta Kamraren med en sådan undersökning utan inskränka mig till att för min del yrka afslag till det ifrågasvarande förslaget, men tillika, enär Andra Kamraren, på grunder, som måhända äro skilda från dem, jag framställt, återremitterat ärendet till Lag-Utskottet, hemställa till dem, som möjligtvis finna det tvifvelaktigt, huruvida den Kongl. propositionen bör antagas, om icke jemväl de skulle vilja återremittera den till Lag-Utskottet.

Herr Fröman: Jag är alldeles ense med den förste talaren i hvad han anförder om, att det enligt vår lag och äldre åsigt om dess tillämpning icke finnes någon bestämd grund för svarandens tvingande till inställelse i och för svaromåls afgifvande. Men jag

tror att, om denna sats numera skulle konsekvent genomföras, detta komme att medföra stor våda för rättstillståndet, sedan under så lång tid en annan praxis rotfäst sig i lagskipningen. Orsaken till att den ursprungliga åsigten om lagens rätta förstånd i detta fall måst frånträdas, och att den praxis, som nu gäller, tillkommit, kan möjligen till någon del ligga i de omständigheter, den föregående talaren vidrört, men äfven en annan förklaringsgrund finnes, och denna är hela den utveckling, som vårt rättegångssätt har fått, derigenom att, i brist på saksförare, domaren måst göra sig, på visst sätt, till advokat för båda parterna och åtaga sig tvistefrågornas utredning. Detta är åtminstone på landet ofta händelsen, ty först och främst äro stämningsansökningarne så orediga och osammanhängande, att af dem icke kan utrönas hvarom tvisten gäller, och vidare händer det till och med att kändanden själf, när han kommer för rätta, icke är i stånd att ens muntligen redogöra för sina anspråk och grunderna för dem. Domaren blifver också då urståndsatt att utreda saken, med mindre han får höra båda parterne. Jag tror derför att det är bristfälligheten i rättegångssättet, som utgör den egentliga grunden till den praxis, hvarom förut är nämndt, och skulle denna praxis helt tvärt förändras, innan vi fått en mera genomgripande förändring i rättegångssättet, så kunde deraf uppstå betänkliga följder för rättstillståndet. Ty att ett anspråk, som grundar sig på laglig rätt, ogillas endast derför, att det på oskickligt sätt anhängiggöres eller till följd af partens oförmåga oskickligt utföres, det är i själfva verket icke rättskipning, emedan hvad som är rätt derigenom icke kommer till gällande kraft, icke blifver rätt.

Den förre talaren yttrade, att det vore för kändanden likgiltigt, om svaranden komme tillstådes eller icke. Detta är ej min tro, ty ett käromål kan ofta vara af den beskaffenhet, att det icke, på sätt lagen säger, kan dömdas efter ty som sanning deri utletas kan, hvaremot, om svaranden kommer tillstådes, hans förklaring eller erkännande kan gifva stöd åt kändandens påstående och skaffa honom rätt. Visst är, att skulle nuvarande praxis förändras så, att målen i allmänhet afgjordes treds kovis, komme rättskipningen att gå fort, ty då skulle käromålen, såsom obestyrkta, i de allra flesta fall komma att ogillas. Men detta blefve helt visst icke för rättstillståndet välgörande. Såsom förhållandet nu är, är det emellertid icke tillfredsställande, ty det har utbildat sig till en vana, att svaranden icke kommer tillstådes vid första rättegångstillfället, hvarigenom han icke allenast gäckar kändanden, utan äfven visar uppenbar vanvördnad mot rättens kallelse. Att detta kan aflöpa med det ringa bötesansvar, som nu är stadgadt, stöter utan tvifvel den allmänna rättskänslan, så att någon åtgärd i den rigtning, lagförslaget angifver, utan tvifvel är af nöden.

Det förslag, som från regeringen blifvit framställt, har fått formen af en särskild författning och icke blifvit infördt såsom ändring i 12 kap. 2 § Rättegångsbalken. För denna form har äfven justitieministern i motiven till lagen framställt goda skäl, men jag fruktar icke desto mindre att densamma kan hafva till påföljd, att vid tillämpningen domaren ofta skall stanna i tveksamhet. Det står

*Förslag till
förordning
angående böter
för svarande-
parts uteblif-
vande från
underrätt.
(Forts.)*

*Förslag till
förordning
angående böter
för svarande-
parts uteblif-
vande från
underrätt.*
(Forts.)

nemligen, att genom denna förordning upphäfves, »hvad allmän lag innehåller mot densamma stridande». Domaren måste alltså i hvarje fall tänka på hvad som kan vara stridande mot förordningen. Dervid stöter han strax på stadgandet i 12 kap. 2 § om ansvar för uppsåtsförsummelse. Skall det tillämpas hädanefter? Skall det tillämpas för kåranden, men icke för svaranden, för hvilken ett högre ansvar är stadgadt? Vidare talas om böter för uteblifvande vid ett följande rättegångstillfälle, »der ej särskildt vite är af rätten satt»; men det talas ej om det slags föreläggande, som dock är ganska vanligt, att parterna föreläggas inställelse vid äfventyr, att saken afgöres i det skick, hvori den befinner sig. Strider ett sådant föreläggande mot förordningen? Detta allt är tvifvelsmål, som jag föreställer mig skola uppstå hos domaren, då han skall tillämpa den nya lagen, i fall den kommer att antagas.

Hvad nu innehållet af denna lag beträffar, så stadgas der: »kommer i tvistemål, som är instämndt till underrätt, kåranden tillstådes å den till sakens företagande först utsatta dag och visar» etc. Hvad menas med uttrycket »först utsatta dag»? Vi veta, att alla stämningar lyda på första rättegångsdagen, men tillika, att det är temligen allmän sed, att å nyssnämnda dag målen endast fördelas på de följande dagarne. Skall nu svaranden, för att undgå det temligen dryga bötesansvaret, inställa sig både den första rättegångsdagen, på hvilken stämningen lyder, och derefter komma tillstådes å den då utsatta dagen, eller endast på den senare?

Hvad som egentligen saknas i den nuvarande lagen är ett verksamt ansvar för svarandes underlåtenhet att iakttaga inställelse vid första tinget eller första rättegångstillfället. Sedermera har ju rätten i sin makt att förelägga vite, och skulle nu för uteblifvande å första rättegångsdagen så pass betydliga böter stadgas, som här äro ifrågasatta, så föreställer jag mig, att också domstolarne skola vid de viten, som de hädanefter komma att förelägga, bestämma högre belopp än hvad nu sker; ty för det närvarande kan man verkligen förebrå domstolarne, att dylika viten utsättas till så ringa belopp, att de icke utgöra något verksamt tvång för de tvistande parterne att inställa sig. Jag tror därför, att hvad som i förslaget stadgas om böter för uteblifvande å de följande rättegångsdagarne gerna kunde utslutas.

Derefter kommer frågan, huru dessa böter skola uttagas. Såsom här har blifvit föreslaget, skulle de uttagas utan afseende derpå, om det beslut, hvarigenom de blifvit ådömda, vunnit laga kraft eller icke. Häremot har den förste talaren gjort anmärkning, och det är äfven enligt min tanke oformligt, att böter, men icke viten, skola kunna uttagas, innan de utslag, genom hvilka de ådömts, vunnit laga kraft. Jag anser därför det härom föreslagna stadgandet olämpligt.

Hela den förändring, som borde åstadkommas, skulle alltså bestå i ett stadgande om högre böter för svarandeparts uteblifvande vid första rättegångstillfället, och jag föreställer mig, att om ändringen inskränkes härtill, det icke skall vara omöjligt att inflicka densamma i lagtexten, hvarigenom åtskilliga af mig påpekade tvetydig-

heter skulle kunna undvikas. Med dessa anmärkingar tillåter jag mig anhålla, det ärendet måtte återremitteras till Lag-Utskottet.

Herr Jöns Pehrsson: Ehuru jag på förmiddagen led ett grundligt nederlag, vågar jag dock yttra några ord i det föreliggande ämnet. Jag hörde icke hvad den siste talaren yrkade, men då två andra jurister icke varit nöjda med detta förslag, så får det väl gälla något. Jag skulle tro, att då Riksdagen begärde ett förslag i detta syfte, var det icke meningen, att det skulle gå till öfverdrift. Det torde vara alla bekant, att icke alltid skulden till uppskof ligger på den svarande sidan, utan stundom äfven på den kärande, och om ifrågavarande förslag blefve lag, kunde det ju blifva en industri att stämma personer. Om de bo i en aflägsen landsort utan läkare, kunde det vara omöjligt att anskaffa ett giltigt bevis på ett laga förfall. Då böterna för uteblifvande emellertid skola genast utgå, kunde en mindre bemedlad, om han blifvit dömd till högsta bötesbeloppet, snart sagdt ruineras. Jag för min del finner icke förslaget öfverensstämmande med Riksdagens mening, då den begärde det samma. Jag hörde den förste talaren yrka afslag; det vill jag icke, då jag önskar att rättegångar skola snart afslutas, men jag vill icke gå till sådan öfverdrift, som här är i fråga. Jag förstår icke, hvarför dessa böter skola hafva företräde framför andra, ty det heter ju i lagen, att »böter hafva minsta rätt» i gäldbundet bo. Då emellertid Andra Kammaren återremitterat förslaget, hoppas jag, att äfven denna Kammare gör det i syfte att få maximum satt till 50 eller 25 kronor, åtminstone icke öfver 50 kronor. På dessa skäl önskar jag, att Kammaren ville återremittera frågan till Lag-Utskottet, som då får taga i betraktande allt hvad som mot förslaget blifvit anfördt.

Förslag till förordning angående böter för svarandeparts uteblifvande från underrätt.

(Forts.)

Herr Forssell, Otto Herman: Jag instämmer till alla delar i de åsikter, som den förste talaren yttrat i denna fråga och skulle derföre, lika med honom, vara benägen att yrka rent afslag. Men min ställning till förslaget är icke densamma som hans. Jag har nemligen icke varit med om Riksdagens skrifvelse af år 1879, som föranledt detta lagförslag, och anser mig derföre pligtig att respektera denna skrifvelse, och att således söka rädda så stor del af förslaget, som varit en följd af nämnda skrifvelse.

Skrifvelsen åsyftar, så vidt jag kan fatta dess innehåll, att få förhöjda böter å svarandepart för det fall, att han uteblifver å första rättegångsdagen, då en instald sak skall vid rätten förekomma. Detta är ock iakttaget i första momentet af lagförslaget, hvilket jag derföre godkänner.

Det andra momentet i lagförslaget afser det fall, att sedan svarenden instält sig, men rätten af en eller annan orsak uppskjuter saken till annan dag, svarenden å den utsatta dagen uteblifver. Rätten skulle då kunna fälla svarenden till böter. 16 kap. 6 § och 24 kap. 1 § Rättegångsbalken, såsom de tolkas och tillämpas samt i långliga tider blifvit tillämpade af domstolarne, lemna dock tillfyllestgörande medel i rättens hand att tvinga tredskande part till inställelse. Någon klagan i berörda hänseende har ej heller mig

*Förslag till
förordning
angående böter
för svarande-
parts uteblif-
vande från
underrätt.
(Forts.)*

veterligen försports. Jag anser derföre en ändring i eller tillägg till lagen i sådant syfte icke behöflig eller ändamålsenlig.

Det tredje momentet i lagförslaget åsyftar att i vår lag införa två hufvudsakligen nya grundsatser, den ena att beslut, som icke vunnit laga kraft, skall ändock verkställas, det andra att en domstol kan sjelf upphäfva sitt en gång fattade beslut. Båda äro betänkliga, men då de icke, efter hvad jag förmodar, komma att få någon praktisk betydelse, fäster jag i förövarande fall ej synnerlig vikt vid dem.

Då andra Kammaren redan återremitterat förslaget, yrkar äfven jag återremiss i syfte att få förslaget begränsadt, på sätt jag ofvan antydt.

Herr Hasselrot: Ehuru jag instämmer i det yrkande om återremiss, som af flere föregående talare blifvit framställt, så är jag dock icke fullt ense med dem om skälen för ett sådant yrkande. Jag beder derföre att få säga några ord i ämnet, isynnerhet som detsamma är af ganska stor vikt med afseende å måls handläggning vid underdomstolarne.

Om jag dervid till en början håller mig vid den första delen af det kongl. förslaget, så syntes det den förste talaren, att ett stadgande om högre böter för svarandeparts uteblifvande vid första rättegångstillfället icke vore erfoderligt, då domaren enligt 12 kap. 3 § Rättegångsbalken har rätt att, utan afseende å svarandens frånvaro, afdöma ett mål på de skäl, som förefinnas, och den siste talaren framhöll detta ännu skarpare, då han, om jag rätt uppfattade hans ord, yttrade att domstolarnes praxis att, med anledning af svarandens utevaro, uppskjuta mål skulle stå i tydlig strid med 12 kap. 2 och 3 §§ Rättegångsbalken. Jag är härutinnan af alldeles motsatt åsigt. Enligt 12 kap. 3 § Rättegångsbalken eger visserligen domstolen rätt att, då svaranden är borta, döma i saken »efter ty som sanning deri utetas kan» och såvidt min erfarenhet sträcker sig, har jag heller aldrig funnit att, då ett mål varit af käranden vid första rättegångstillfället något så när utredt, domstolen icke afdömt detsamma, helst om käranden sådant önskat. Men någon ovilkorlig skyldighet att så förfara har domstolen, efter min åsigt, ingalunda och det är, tyvärr, ej ofta förhållandet, att målet vid första rättegångstillfället är så utredt, att dom deri lämpligen kan i svarandens frånvaro meddelas. Jag tror också, att den andre talaren i ordningen misstager sig, då han anser, att ett strängare och oftare tillämpande af nämnde 3 § i 12 kap. Rättegångsbalken skulle leda till rättegångens förkortande, ty den, som i sådan händelse tappade, och det blefve nog i de flesta fall, på grund af bristande utredning, käranden, klagade väl då merendels i Hofrätten och i nittionio fall af hundra finge han säkerligen målet återförvisadt för att vid underrätten förebriaga sin bevisning. Det blefve således icke att förkorta rättegångarne, utan tvärtom att förlänga dem, om en dylik, af dessa Herrar förordad praxis skulle vinna allmän tillämpning. Den praxis, som hittills utbildat sig och som, så vidt jag förstår, är både enligt med lag och lämplig, innefattar, att om målet är tillbörligen utredt, så afdömes det äfven utan svarande

partens hörande, men om det icke befinnes i sådant skick och svaranden saknas, så uppskjutes det. Vid sådant förhållande och då svarandeparts yttrande i ett mål ofta är ett oundgängligt vilkor för att få saken vederbörligen utredd, är det, efter mitt förmenande, uppenbart, att något kraftigare verkande äfventyr än nu stadgade bötesansvar till belopp af endast två kronor är erforderligt för att tillhålla denna part att fullgöra sin inställeskyldighet och den första delen af ifrågavarande förslag, som afhjelper denna brist, torde alltså böra bifallas. Visserligen har den andre talaren i ordningen, såsom anledning till tvekan härutinnan, framställt det spörsmål huruvida, derest förslaget blefve lag, man skulle jemte deri bestämda böter fälla en uteblifven svarande till ansvar jemväl enligt 12 kap. 2 § Rättegångsbalken; men svaret härå synes mig ganska enkelt, ty lika litet som någon domare hittills fält en part till ansvar samtidigt för uteblifvande och uppropsförsummelse, lika litet lärer väl så blifva förhållandet hädanefter, om berörda förslag blefve till lag upphöjdt. Ej heller tror jag, att oftaberörde förhöjning i bötesansvar för uteblifven inställelse skulle, såsom en annan talare syntes framhålla, kunna leda till väsentliga olägenheter för en svarandepart, som i oträngdt mål och alldeles obehörigen blefve stämd, ty, såsom samme talare jemväl påpekade, eger domstolen i sådant fall döma den kârlande parten för rättegångsmissbruk eller domqval och häri lärer väl ligga ett tillräckligt kraftigt korrektiv för att förhindra några väsentligare olägenheter i antyddä rigtning af det föreslagna stadgandet. Hvad första delen af förslaget angår, får jag alltså, såsom redan är nämndt, förorda detsamma, om jag också anser att maximum för böterna utan skada gerna kunde sättas något lägre än till 200 kronor.

Hvad deremot angår det kongl. förslaget i öfrigt, så kan jag, för min del, icke godkänna detsamma. Härvid kan jag dock icke biträda den anmärkning, som nyss blifvit gjord derom, att Kongl. Maj:ts förslag skulle innebära mera än Riksdagen begärt, ty det står i Riksdagens underdåniga skrifvelse, att Riksdagen anhåller, »att Kongl. Maj:t täcktes låta öfverse och granska de lagens stadganden, som handla om parters skyldighet att i de af dem eller emot dem anhängiggjorda mål vid domstolen tillstädeskomma»; och dessa uttryck synas mig så vidsträckta, att de mer än väl kunnat föranleda regeringen att framlägga förslaget i den omfattning det nu har.

Anledningen till min tvekan att godkänna mera än förslagets första del ligger deruti, att jag anser senare delen af detsamma afse införande af ej mindre än tre nyheter i vår lagstiftning; och att detta, i all synnerhet på ett område, som nu är föremål för fullständig omarbetning, med skäl bör väcka betänklighet, lärer väl mig medgifvas, särdeles som några viktiga skäl för dessa nya stadgandens införande näppeligen torde kunna anföras.

Kongl. Maj:ts förslag innebär nemligen först den nyheten, att böter inom en bestämd latitud skulle ådömas en svarandepart, som uraktlåter inställelse vid andra rättegångstillfällen än det första, ehuru 16 kap. 6 § Rättegångsbalken redan gifver domaren rätt att vid lämpligt

Förslag till förordning angående böter för svarandeparts uteblifvande från underrätt.
(Forts.)

*Förslag till
förordning
angående böter
för svarande-
parts uteblif-
vande från
underrätt.
(Forts.)*

vite tillhålla en part att fullgöra denna skyldighet. Vål hörde jag af den förste ärade talaren, att en framstående jurist skulle hafva framställt tvifvel om domstols berättigande att medelst viten tvinga en uteblifven svarandepart till inställelse. Men det står ju i nämnda 6 §: »finner domaren skäl till det uppskof, lägge honom viss tid före antingen *vil vite i penningar* eller» etc. och får jag bekänna det jag aldrig förr hört denna domstolens rätt sättas i fråga. Har nu domstolen en dylik rätt och genom stadgandet att de föreslagna böterna endast skulle ådömas, då vite ej blifvit af rätten bestämdt, synes Kongl. Maj:t hafva erkänt detta, så frågar jag, hvartill det skulle tjena att stadga böter med vidsträckt latitud mellan maximum och minimum för en förseelse, som domstolen redan har i sin makt att förhindra, så vidt viten eller böter dertill förslå. Det är väl då lämpligare, att domstolen såsom hittills i sammanhang med uppskofsbeslutet bestämmer äfventyret för svarandens möjliga uteblifvande, då svaranden vet hvad han har att rätta sig efter. En föregående talare ansåg visserligen, att domstolarne i allmänhet bestämma viten till för ringa belopp och för hans vidsträckt erfarenhet i detta fall måste jag böja mig, men jag har dock under en nära 20-årig verksamhet som jurist erfarit, att många domare stadgat rundliga och tillräckliga viten och tror mig derjemte hafva all anledning antaga, att detta mer och mer allmänt blir förhållandet.

Den andra nyheten i Kongl. Maj:ts förslag är den, att om svaranden blefve fäld till böter enligt den ifrågasatta lagen, skulle dessa böter genast kunna hos honom uttagas, utan afvaktan på att beslutet vunnit laga kraft. Det oförmliga i ett sådant stadgande har redan af föregående talare blifvit anmärkt, och jag har dervid endast att tillägga, det stadgandets olämplighet blir ännu större derigenom att en sådan påföljd endast drabbade svaranden, men ej käranden, och ej ens svaranden i alla fall, utan endast då han blefve fäld till böter enligt ifrågavarande lag, men ej då han blefve fäld till sådant vite, som domstolen bestämt.

Den sista nyhet, som genom ifrågavarande förslag skulle införas, synes mig vara ännu svårare att antaga. Det är nemligen bestämmelsen, att underdomstolen sjelf skulle ega i vissa fall stadga om återgång af redan ådömda böter och sålunda ändra sitt eget beslut. Visserligen har Högsta Domstolen ej gjort någon direkt anmärkning häremot och det synes sålunda som om man skulle kunna låta sina betänkligheter härutinnan falla, men jag bekänner att jag har svårt dertför. Det har väl hittills ej ansetts lämpligt att domstol skulle ega upphäfva sina egna beslut och då ett beslut af ifrågavarande beskaffenhet ej vinner laga kraft annat än i sammanhang med det hufvudsakliga utslaget, synes det väl naturligare att en missnöjd part hellre borde vända sig med sin klagan till öfverrätten än gå till underrätten och säga: detta beslut är origtigt och måste alltså tagas tillbaka. Dyligt kan, så vidt jag förstår, ingalunda lända till förökande af rättens anscende.

Om nu förhållandena äro sådane, som jag haft äran framhålla dem eller att den första delen af Kongl. Maj:ts förslag fyller en brist i nuvarande lagstiftning, men att hvad förslaget i öfrigt inne-

håller hvarken är nödigt eller ens lämpligt, så lärer väl den rätta utvägen vara den, att lemna Lag-Utskottet tillfälle föreslå en sådan formulering af lagförslaget, att, med bibehållande af hvad nyttigt och angeläget är, det öfriga derifrån afskiljes; och får jag alltså yrka återremiss.

Herr Statsrådet von Steyern: Hvad den principiella delen af frågan beträffar, hvilken den förste ärade talaren har berört, ber jag att i allt väsentligt få hänföra mig till hvad Herr Fröman yttrat. Jag tror lika med honom, att man icke kan tvärta afbryta domstolarnes nuvarande praxis och att, om man försökte göra det, ingen skulle högre än just den rättsökande allmänheten deröfver yttra sitt missnöje. Man borde derföre i denna fråga icke hafva annat att göra än att ansluta sig till denna praxis, men söka undanröjda de stötestenar, som ligga i domstolarnes väg, underlätta deras bemödanden att förmå svaranden att komma tillstädes och detta på den väg, domstolarne sjelfva anvisat, eller genom att legalisera böterna och bestämma dem till så höga belopp, att de kunna göra verkan. Må vara att detta icke öfverensstämmer med det system, som kan blifva gällande i en ny rättegångsordning; men det öfverensstämmer så mycket mer med gällande praxis, och då ingen kan säga, när en ny rättegångsordning kan hos oss komma till stånd, böra vi väl ej försumma tillfället att göra det bestående så drägligt som möjligt.

Hvad anmärkningarne mot förslagens detaljer beträffar, äro de af föga betydenhet i fråga om första afdelningen eller den, som bestämmer böter för svaranden från fem till tvåhundra kronor för uteblifvande vid första rättegångstillfället. Här har visserligen anmärkts, att latitudens maximum skulle vara för högt, men detta synes mig vara en ren smakfråga. Beloppet är valdt med afseende derå att understundom vid domstolarne förekomma saker af den vikt, att domstolen ej bör sakna ett synnerligen verksamt medel att förmå svaranden till inställelse. I vanliga fall blifva naturligtvis böterna låga. Domstolarne hafva vid tillämpning af latitudsystemet icke gjort sig skyldiga till ådömande af för höga böter, utan snarare tvärtom. Den förste talaren ansåg, att domstolen skulle sakna all grund för bötesbeloppets bestämmande, då svaranden icke är i målet hörd. Jag tror dock icke, att detta blifver svårare än det hittills visat sig vara att bestämma storleken af det vite, som domstolen förelägger svaranden, då han första gången uteblir.

Mera invecklad blifver saken, när det varder fråga om svarandens inställelse vid ett senare rättegångstillfälle. Här har uttalats den åsigt, att tvångsåtgärder för detta ändamål alldeles icke borde förekomma; när svaranden en gång kommit tillstädes, hade han fullgjort hvad på honom ankommer, han borde vara fri från vidare inställelse, och den enda risk han löpte borde vara, att domstolen afdömde målet i hans frånvaro. Vi äro här åter inne på bokstafven i 1734 års lag och de principer, efter hvilka den är affattad; men faktum är, att dessa principer icke tillämpas; vi veta, att domstolarne allmänt förelägga viten för uteblifvande vid ett senare rätte-

Förslag till förordning angående böter för svarandeparts uteblifvande från underrätt.
(Forts.)

*Förslag till
förfordning
angående böter
för svarande-
parts uteblif-
vande från
underrätt.
(Forts.)*

gångstillfälle, och att dessa viten allt jemt utkrävas. Det är der-
före enligt min åsigt numera ej skäl att motsätta sig tvångsätgärder
för att förmå svarande att inställa sig. Hvad man kan göra är att
inskränka användandet af dessa tvångsätgärder till sådana tillfällen,
då svarandens uteblifvande föranleder ytterligare uppskof med saken,
och detta har skett genom det kongl. förslaget. Att det fortfarande
icke finnes något hinder att förelägga svaranden det äfventyr, att
saken ändock afgöres, är alldeles uppenbart; dermed har domstolen
på förhand förklarat, att svarandens uteblifvande ej vållar något
uppskof och några tvångsätgärder för hans inställande följaktligen ej
komma att användas.

De tvångsätgärder, som kunna komma i fråga, äro böter och
viten. Det har sagts, att böter icke skulle behövas, enär domsto-
larne redan hade rättighet att bestämma viten och att således hela
andra punkten i första stycket skulle kunna utgå. Jag tror dock,
att man bör bibehålla stadgandet om böter äfven för uteblifvande
vid ett senare rättegångstillfälle och detta af två skäl. För det för-
sta, emedan det är praxis vid åtskilliga domstolar att, när svaranden
kommer tillstådes, icke förelägga honom vite, utan spara detta före-
läggande till ett tillfälle, då svaranden verkligen har uteblifvit. Om
således en svarande kommer tillstådes vid första rättegångstillfället,
kan han med denna praxis saklöst uteblifva nästa gång, så vida
icke böter kunna ådömas. Det är för att betaga svaranden denna
sista utväg, att genom uteblifvande från domstolen uppehålla karan-
dens rätt, som användandet af böter utsträckt äfven till senare rätte-
gångstillfällen. Men detta har äfven en annan och viktigare grund,
nemligen att, enligt Kongl. Maj:ts förslag, böterna skulle kunna ut-
tagas genast, utan afseende derpå om beslutet vunnit laga kraft,
hvilket icke är förhållandet med vitena. Böterna skulle nemligen
vara icke blott ett straff för att svaranden en gång uteblifvit från
domstolen, utan äfven en varning för framtiden; de skulle vara ett
tvångsmedel, hvarigenom han skulle förmås till inställelse, när målet
nästa gång handlägges. För den skull synes mig det vara nödigt,
att böterna uttagas om möjligt innan detta rättegångstillfälle inträ-
far. Man undviker derigenom äfven den olägenhet, som ofta blifvit
anmärkt i fråga om viten, nemligen att målet uppskjutes och sva-
randen förelägges viten den ena gången efter den andra, utan att
han vet derom, förrän han efter målets afdömande öfverraskas med
en lagsökning på hundra- eller tusentals kronor, hvilket naturligtvis
är alldeles utan ändamål, för så vidt man med vitena afsett att
tvinga svaranden till inställelse i det mål, der vitet honom ålagts.

Då rätten skulle kunna döma till böter, utan att hafva hört sva-
randen, och dessa böter finge genast uttagas, är det uppenbart, att
straffet ibland kan träffa en oskyldig, ty det kan ju hända, att svaranden
fått förfall, men så sent, att han ej hunnit kungöra det för rätten. Det
måste då beredas honom en utväg att, utan att söka ändring i högre
rätt, kunna vinna böterna åter vid den rätt, som ådömt dem. Detta
är icke, såsom man här påstått, någon nyhet i den svenska rätte-
gångsordningen. Enligt 12 kap. 3 och 4 §§ Rättegångsbalken eger
en part söka återvinning i sjelfva hufvudsaken, då han blifvit tred-

skovis dömd, ehuru väl detta stadgande numera sällan eller aldrig tillämpas af det skäl, att treskodom ytterst sällan förekommer i praxis. Rättighet att återvinna böter just i sådana fall som de, hvilka här äro i fråga, har äfven blifvit föreslagen både af lagkomitén och äldre lagberedningen, och i Högsta Domstolens pluralitet har såväl nu som vid ett föregående tillfälle, då ett cirkuleradt förslag underkastats dess pröfning, lemnat detsamma utan anmärkning. Jag tror därför, att Kammaren mycket väl skulle kunna godkänna förslaget äfven i denna del.

Herr Fröman har gjort anmärkning mot vissa uttryck i lagförslaget, hvilka förefallit honom dunkla. Den viktigaste af dessa anmärkningar torde vara den, som gälde orden »först utsatta dag». Då det emellertid står: »den till sakens företagande först utsatta dag», synes det mig vara tydligt, att dermed menas den dag, då målet verkligen till behandling företages, och icke den dag, då samtliga målen uppropas, och då svaranden således har att inställa sig endast för att få veta, när hans mål skall förekomma till behandling.

Slutligen ber jag få erinra derom, att, sedan inom Riksdagen flera försök blifvit gjorda till förbättrad lagstiftning i detta afseende, men dessa försök samtliga misslyckats, har Riksdagen vänt sig till Kongl. Maj:t med begäran om ett lagförslag i ämnet. Då ett sådant nu blifvit utarbetadt och af Högsta Domstolens fleste ledamöter lemnadt utan anmärkning samt af Lag-Utskottet enhälligt godkändt, synes det mig ock, då icke några svarare anmärkningar blifvit deremot under öfverläggningen gjorda, böra af Kammaren antagas. Jag fruktar eljest, att man i denna sak aldrig kommer från förslag till verklighet.

Herr Bergström: Herr Grefve och Talman! Då det är fråga om att ändra bestående lag, är det af vikt att rätt tolka hvad denna lag innehåller. Den förste talaren i ämnet har utvecklat sin åsigt, huru ifrågavarande lagrum borde rätteligen förstås. Det var att vänta, att denne utmärkte ledamot af Högsta Domstolen också skulle gifva en riktig tolkning af lagen, och för min del kan jag icke annat än i allo instämma i den utläggning, han deraf gjort.

Hvad som karakteriserar en privat rättighet, är ju, att den kan utkrävas till det yttersta och försvaras till det yttersta, liksom den också kan helt och hållet efterskänkas. Detta slags rättigheter höra nemligen icke till de oafhändeliga. Deraf blir också en följd, att, när dylika rättigheter göras till föremål för tvist, man icke kan tvinga svarandeparten att i tvisten försvara sin rätt, men därför får han också skylla sig sjelf, om han icke kommer tillstådes för att bevaka denna. Nämnda grundsats, härledd af parternas befogenhet att fritt disponera öfver sina civila rättigheter, måste i hvarje rättegångsordning blifva den ledande, och den är också upptagen i vår gällande rättegångsordning. Rättegångsbalken kap. 12 § 3 uttrycker nemligen icke någon fordran eller önskan, att svaranden skall tillstådeskomma; den framhåller endast för honom den påföljd af hans uteblifvande, att han kan blifva dömd ohörd och på de skäl, kåranden företer. Att lagen dock i den näst föregående paragrafen har

Förslag till förordning angående böter för svarandepartis uteblifvande från underrätt.

(Forts.)

Förslag till
förrättning
angående böter
för svarande-
parts utblif-
vande från
underrätt.
(Forts.)

stadgat böter för förfallolöst utblifvande, är, såsom den förste talaren också riktigt anmärkte, beroende på den uppfattning, att ett utblifvande utan laga förfall härleder sig från eller åtminstone utmärker ett trots mot rätten eller »contumacia» enligt den romerska uppfattningen och benämningen. Dessa böter afse sålunda alls icke att påskynda processen eller befordra den till ett slut. Äfven vid de följande rättegångstillfällena är svarandeparten enligt vår nu gällande lag icke skyldig att iakttaga inställelse. Ett mål kan blifva uppskjutet af två anledningar, antingen därför, att en af parterna söker uppskof eller därför, att domaren finner omständigheterna det oundgängligen kräfva. Om det förra fallet handlar Rättegångsbalken kap. 16 § 6, om det senare kap. 24 § 1 Rättegångsbalken. Det förstnämnda af dessa båda lagrum lyder sålunda: »Nu söker endera parten uppskof i saken, för ty, att han vill flera bevis skaffa, eller för annan orsak: finner domaren skäl till det uppskof, lägge honom viss tid före, antingen vid vite i penningar, eller att saken ändå afgöras skall, allt som omständigheterna det fordrar. Man finner således, att detta vite icke afser inställelse, utan dermed afses skyldigheten för den af parterna, som sökt uppskof, att fullgöra det, hvarför han sökt uppskofvet, på det att icke af hans underlåtenhet derutinnan må vållas uppskof i rättegången. Deremot innehåller denna paragraf *icke*, såsom den tredje talaren i ordningen anförde, att domaren har rättighet att förelägga viten för begge parterna, ty det står uttryckligen »lägge honom», d. v. s. den af parterna, som sökt uppskof, »viss tid före» etc. På samma grund kan man ej heller enligt Rättegångsbalken kap. 24 § 1 förelägga begge parterna att vid vite sig inställa, utan detta gäller endast den af parterna, som domaren ålägger att göra något. Der står nemligen: »Domare bör sakens slut ej uppehålla med uppskofsdom, utan så är, att vissa omständigheter det oundgängligen kräfva. Der endera parten då påläggas skall, att något fullgöra, sätte domaren honom dertill viss dag före, vid vite.» Äfven här talas icke om mera än *en* part, nemligen den, som enligt domarens åsigt bör fullgöra någonting. Hvad käranden särskildt beträffar, så är vanligt vid dylika tillfällen att honom föreläggas iakttaga inställelse, såvida han vill fullfölja målet. Är det åter käranden, som skall göra något, och har svaranden icke något särskildt åliggande att fullgöra, så blir följden, att han berättigas utblifva eller ock tillstädeskomma allt efter som han för sin rätts bevakande aktar nödigt. Hade nu domstolarne tolkat dessa stadganden enligt lagstiftarens mening, så hade för visso icke det olidliga rättstillstånd, som nu råder, uppstått. Men så har icke varit fallet. Genom en sekellång praxis har den sedvanan utbildat sig, att man gång på gång skjuter upp mål, på det att svaranden måtte inställa sig. Om anledningarne dertill vill jag icke utläta mig, men jag tror, att afsigten dermed i många fall varit god. Det är ju en gammal svensk rättsregel, att »ingen må dömas ohördan», och redan de gamle romarne sade: »audiatur et altera pars». Nu är det visserligen så, att den i målet ågångna stämning lemnar svaranden tillfälle att i målet blifva hörd, om han så önskar, men detta hafva domstolarne tydt så, att han ovilkorligen bör själf eller genom om-

bud tillstädeskomma för att yttra sig i saken. Då 1879 års Riksdag beslöt aflåta en skrivelse till Kongl. Maj:t i detta ämne, så utgick Riksdagen från den felaktiga förutsättningen, att ifrågavarande böter skulle afse att befordra rättegången till ett hastigt slut. Enligt hvad jag har hört, var det dock några talare i Andra Kammaren, som voro af annan åsigt och därför afstyrkte skrivelsen, förmenande, att botemedel mot långsamhet i rättskipningen kunde sökas på annan väg, t. ex. genom föreskrift derom, att den part, som genom sitt uteblifvande vållar onödigt uppskof med rättegången, skall ersätta motparten de kostnader, som derigenom kunna uppstå.

Emellertid aflåts den nämnda skrivelsen och derigenom blef regeringen föranlåten att taga frågan om hand. Detta är ett af de många fall, i hvilka Riksdagen genast är färdig att aflåta en skrivelse till Kongl. Maj:t, utan att hafva klart för sig, hvad den deri framställda begäran egentligen innebär. Här är nu förhållandet, att ett lagförslag blifvit på Riksdagens framställning utarbetadt, hvilket förslag i hvarje särskild punkt är godkändt af Högsta Domstolens pluralitet och enhälligt tillstyrkt af Lag-Utskottet. Detta förslag åsyftar att förekomma och undanrödja de missförhållanden och olägenheter, hvaröfver man så allmänt — och det visserligen med rätta — klagar. Jag anser därför, att, om icke svårare anmärkningar, än som här blifvit framställda, kunna göras mot det föreliggande lagförslaget, det är skäl att antaga det samma. Några af de spörsmål, som här blifvit framställda, äro redan besvarade af Chefen för Justitiedepartementet. Andra återstå att besvara, och jag vill för min del söka besvara några af dem. Först frågades då, hvilken grund borde följas vid straffmätningar. Derpå har Herr Statsrådet och Chefen för Justitiedepartementet redan delvis svarat, men i hans anförande till statsrådsprotokollet förekomma fullständigare upplysningar i det afseendet. Jag tror således icke, att domaren skall sakna grunder för att bedöma storleken af det bötesbelopp, som bör ådömas en förfallolöst uteblifven part.

Den förste ärade talaren frågade, huru den grundsatsen, att domaren, fastän böter vore i lagen stadgade, äfven skulle hafva rättighet att åläggas viten, kunde stå tillsammans med den maxim, som uttalas i promulgationslagen.

För min del anser jag icke, att det fall, som nu är i fråga, kan komma i någon strid med promulgationslagen. § 3 af denna lag säger: »Alla i de öfriga balkarna af 1734 års lag eller i särskilda lagar, författningar eller vitesförbud gifna straffbestämmelser för brott, å hvilka i nya lagen straff satta äro, varda likaledes genom denna lag upphäfda med undantag af hvad i 18 § sägs». Nu är det ju emellertid ett faktum, att den nya strafflagen icke bestämt några böter för förseelser i rättegången eller rättegångspolitförbrytelser, utan bestämmelserna derom äro att söka endast i Rättegångsbalken. Enligt min åsigt bör därför denna betänklighet icke afhålla Kammaren från att antaga förslaget.

Vidare ansåg den förste talaren, att visserligen kunna böterna, om de genast uttagas, verka väckande och manande på svaranden parten, men om de icke få förvandlas, så skulle den verkan ute-

*Förslag till
förordning
angående böter
för svarande-
parts uteblif-
vande från
underrätt.
(Ports.)*

*Förslag till
förordning
angående böter
för svarande-
parts uteblif-
vande från
underrätt.
(Forts.)*

blifva i de fall, då den bötfälde saknar tillgång till böternas gäldande. Derpå vill jag svara, att det dock skall göras ett försök att uttaga dessa böter, och redan detta bör innebära samma maning, som böternas uttagande, i händelse tillgång funnes, skulle åstadkomma, och det är denna maning, lagstiftaren åsyftar att frambringa.

Vidare går jag till en fråga, som framställdes af Justitieombudsmannen, nemligen den, huruvida käranden skall fällas för uteblifvande. För min del anser jag, att om käranden uteblifver, skall han fällas. Denna förordning gör alls ingen ändring i kap. 12 § 2 Rättegångsbalken. Om käranden gör sig skyldig till uppspöfsformelse eller uteblifver från hela tinget, fälls han efter denna paragraf till böter, hvilka böter icke äro annat än ett straff för hans ohörsamhet mot domstolens bud, men ingalunda afse en maning till honom att iakttaga inställelse. En sådan maning innefattas dock i lagrummet och består i den processuella påföljden af hans uteblifvande. Der står nemligen: »Kommer svaranden å första ting, innan det ändas, och blifver käranden ute, böte som sagdt är, och gälde han svaranden dess kostnad, der han ej vid nästa ting å landet, eller inom en månad i staden, gitter visa, det han laga förfall haft, och att han ej kunnat rätten det kungöra. Stämmer ej käranden saken in, och den fullföljer å den tid, som nu är sagdt, vare svaranden för hans käromål fri». Om alltså käranden uteblifver från första tinget och sedermera icke stämmer inom utsatt tid, så kan detta käromål aldrig mer väckas, och detta är ju en med rättegångens anda fullkomligt öfverensstämmande påföljd.

Vidare var Justitieombudsmannen tveksam, huruvida rätten skulle ega både att falla svaranden till böter och att döma i saken. För min del finner jag svaret på denna fråga gifvas af den föreslagna lagen, som uttryckligen säger: Kommer i tvistemål, som är instämt till underrätt, käranden tillstädes å den till sakens företagande först utsatta dag och visar, att svaranden i laga tid fått stämning, men är svaranden borta utan att framte laga förfall, och *varder ej saken afdömd* efter ty i 12 kap. 3 § Rättegångsbalken sägs, böte svaranden fem kronor eller mera, högst tvåhundra kronor. Men varder i saken dömdt, så kan icke, enligt denna lags tydliga ordalydelse, svaranden dömas till böter, detta i öfverensstämmelse med lagstiftningens sanna anda. Man kan visserligen säga, att man derigenom uppgifvit grundsatsen om att svaranden skall lida straff för det trots, han visat genom sitt uteblifvande, men detta betyder ju ej mycket. Slutligen ansåg Justitieombudsmannen, att den nya författningen skulle kunna inflickas i lagtexten. För min del tror jag dock knappt, att detta låter sig göra, och för öfrigt anser jag, att Chefen för Justitiedepartementet i sitt anförande till statsrådsprotokollet har anfört så goda grunder för att detta blir en fristående författning, som icke insättes i den gamla ramen, att dessa grunder knappt kunna motsägas. Det är visserligen sant, att Andra Kamraren återförvisat detta utlåtande till Lag-Utskottet, men det skedde på helt andra skäl; det var hufvudsakligen därför, att samma Kamraren ansåg strafftiden vara för vidsträckt, d. v. s. maximum för böterna för högt. För min del anser jag dock icke detta maximum

vara för högt tilltaget. Skulle nu denna Kammare bifalla förslaget, så måste Andra Kammaren fatta beslut i saken och då får man se, huru det kan gestalta sig. För min del rifver jag ogera sönder ett genomtänkt regeringsförslag. Dock vill jag icke fördölja, att jag i Utskottet hyst ganska stora betänkligheter mot förslaget, och det var tillfällen, då jag var mycket benägen att biträda den mening, Justitierådet Lindhagen uttalat, eller att man borde stanna vid att stadga böter för parts uteblifvande vid första utsatta rättegångsdag, men just af det motiv, jag nämnde, lät jag mina betänkligheter falla och tillstyrkte lagförslaget i dess helhet. För min del tror jag också, att inga egentliga olägenheter af lagen skola uppstå, utan den skall hjälpa oss frani, till dess vi få en ny Rättegångsordning, hvilken kommer att tillämpa en och samma princip och det fullkomligt följdriktigt.

Jag yrkar derföre bifall till Lag-Utskottets förslag.

Herr Hasselrot: Jag kan icke underlåta att påpeka en sak, som jag kommit att tänka på, sedan jag sist hade ordet.

Förhållandet är nemligen, att, enligt Kongl. Maj:ts här föreliggande förslag, sådana böter skulle genast uttagas, hvilka blifvit enligt förslagets bestämmelse ådömda, äfven om utslaget ej vunnit laga kraft, och sedan skulle ändring härutinnan kunna ske, genom ett domstolens beslut att böterna borde återgå, derest svaranden för sitt uteblifvande visade sig hafva haft förfall. Ingen skada sker härigenom, om böterna uttagas i reda penningar. Men derest utmätning eger rum samt den utmäta egendomen försäljes, och svaranden sedan berättigas att återfå sina penningar, hvem ersätter honom då för den skada, egendomens försäljning förorsakat? Är icke detta en olägenhet så väsentlig, att man väl bör betänka sig, innan man antager ett förslag, som innehåller något dylikt och om förhållandet är sådant, att den brist, som nu verkligen finnes, kan afhjelpas genom ett bifall till allenast den första delen af förslaget, synes mig icke vara skäl att antaga detsamma i sin helhet sådant det nu föreligger, utan yrkar jag fortfarande återremiss.

Herr Carleson: I anledning af den näst siste talarens yttrande ber jag få säga, att min anmärkning om otillämpligheten i allmänhet af viten för de förseelser, som lagen belägger med böter, afsåg den grundsats, som är uttalad i 3 § Promulgationslagen, och hvilken enligt min tanke synes hafva en vidsträcktare mening än orden uttrycka. Det är visserligen sant, att i Strafflagen talas icke om ifrågavarande böter, men med den grundsats, som är uttryckt i 3 § af den nämnda Promulgationslagen, föreställer jag mig det icke vara förenligt att domaren stadgar vite för en förseelse, för hvilken lagen har utsatt böter, lika litet som att en domare tillåter sig att höja de böter, lagen fastställt.

Emedan jag har ordet, tillåter jag mig nämna hvad som kanske glömdes förra gången, nemligen att den rättslärde, som jag åberopade och som skulle hafva förklarad det icke vara öfverensstämmande med svensk lag att förelägga svarandepart böter för att för-

*Förslag till
föreskrift
angående böter
för svarande-
parts uteblif-
vande från
underrätt.
(Forts.)*

*Förslag till
fjörordning
angående böter
för svarande-
parts uteblif-
vande från
underrätt.
(Forts.)*

må honom till inställelse utan att uppskof är begärddt eller att domaren förelägger honom att göra något, var Nehrman, sedermera Ehrenstråle, i hans Inledning till den svenska processum civilem, tryckt 1751; och jag tillägger att den bekante Abrahamsson säges hafva fått sig såsom tjenstefel räknadt till last, bland annat, att han sökt förmå uteblifven svarandepart genom böter eller viten att inställa sig.

Det låter nästan som om mången vore missbelåten med lagen sådan den lyder i kap. 12 § 3 Rättegångsbalken. Efter sådan åsigt borde man uttryckligen upphäfva detta stadgande, så att det icke, såsom nu är förhållandet, skall anses, i trots af föreskriften i kap. 12 § 3 Rättegångsbalken, vara domaren tillåtet att gång efter annan skjuta upp ett tvistemål, endast för att tvinga svarandeparten att inställa sig. Om man deremot anser lagen, sådan den nu lyder, vara riktig och att den praxis, hvarifrån man har utgått i det kongl. förslaget, borde afskaffas, så behöfver man dertill endast ett cirkulär till underdomstolarne samt Justitieombudsmannens och Justitiekanslerns yrkande på tillämpning af lagen. Efter min föreställning skulle på det sättet detta lagbud ganska snart blifva bragt till verkställighet.

Herr Samzelius: Efter den långvariga diskussion, som föregått i denna fråga, och då så många anmärkningar blifvit rigtade mot Utskottets förslag, torde det vara en pligt för åtminstone någon bland Utskottets ledamöter att söka försvara Utskottet.

Först och främst har här framhållits, att det icke skulle finnas något stort behof af denna lagförändring. Derpå är likväl redan det svar lemnadt, att förslaget är tillkommet på grund af den skrifvelse, som Riksdagen i frågan aflätit, och jag ber att i Herrarnes minne få återföra, att det icke är en obetydlig sak det gäller här, utan att saken är af den högsta betydelse. Om man har en god lag, men icke kan få den gällande förr än i en långt aflägsen framtid, förlorar lagen sitt värde. Det har på senare tid utvecklats sig en så stor företagsamhet i handel och industri, att rättsanspråken fordra skyndsamt i afgörande. En stor landthandel har ock uppstått. Numera, när köpmännen i städerna hafva behof att lagsöka, kunna de i de allra vanligaste fall icke vända sig till Konungens Befallningshafvande, utan måste gå till domstol, enär det oftast är icke accepterade räkningar eller dylikt, som utgör grund för krafvet. Jag har sett många fall, der en landthandlare svarat: »om ni inte vill gifva mig rabatt, ställer jag mig under lagens skydd, det vill säga, att, sedan han blifvit ständ till domstol, han första gången uteblir och pliktar 2 kronor, andra gången 4 eller 5 kronor och så vanligen ända till 15 kronor och derigenom kan han nog vända saken så, att dess handläggning uppskjutes en 2 eller 3 år. Fruktan för detta föranleder ofta köpmannen att lemna 25 till 30 procent rabatt på varan, hellre än att utsätta sig för detta »lagens skydd», såsom det kallas. När man nu lyckats få fram ett förslag, som genomgått den skärself, som kallas Högsta Domstolens granskning, och när man nu

till behandling har ett förslag, som på det hela taget är antagligt, tyckes det icke vara välbetänkt af Riksdagen att afslå förslaget.

Om det nu åter remitteras, vet jag icke hvad Utskottet kan göra. Andra Kammaren har visserligen återförvisat saken till Utskottet, men detta har skett allenast i syfte att få böteslatituden minskad, enär man ansett maximibeloppet 200 kronor vara för högt. Detta är ju, såsom redan anmärkts, en smaksak. För min del kan jag icke föreställa mig, att domstolarne komma att i andra fall, än när de finna det vara uppenbar tredska, att tillämpa det högre beloppet. På sätt Herr Justitieministern riktigt anmärkt, är det mycket sällan det högre beloppet tillämpas af domstolarne vid fråga om böter, utan oftast sätta de bötesbeloppet hellre till minimum än maximum, hvadan jag tror, att man icke deraf har något att befara. Hvad beträffar, att dessa böter skulle blifva utmätta, skulle det ju vara ett kraftigt medel att kunna förmå svaranden till inställelse, och deri lärer väl icke ligga något orätt, ty man vill ju endast, att han skall infinna sig för att svara; det är ju ingenting annat man begär. Den utvägen, att man kan döma tredskodom, är så urmodig, att jag icke tror det nu mera ofta händer att så sker. Jag tror för den skull, att Kammaren handlar högst välbetänkt, om den bifaller Utskottets förslag, hvarom jag vördsamt anhåller om proposition.

*Förslag till
förordning
angående böter
för svarande-
parts utblif-
vande från
underrätt.
(Forts.)*

Sedan öfverläggningen härmed slutats, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att derunder yrkats, dels att utlåtandet måtte bifallas, dels att detsamma skulle till Utskottet återförvisas, dels ock att utlåtandet måtte afslås, hvarefter Herr Grefven och Talmannen gjorde propositioner å dessa yrkanden samt förklarade sig finna propositionen på bifall till utlåtandet vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i följd hvaraf och sedan yrkandet att ifrågasvarande utlåtande skulle till Utskottet återförvisas antagits såsom kontraposition vid voteringen, uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller Lag-Utskottets utlåtande N:o 7, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, återförvisas utlåtandet.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 57;

Nej — 35.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande Stats-Utskottets den 11 och 13 innevarande Februari bordlagda utlåtande N:o 2, angående Riksgäldskontorets förvaltning under den tid, som förflutit sedan början af 1881 års riksdag.

1 och 2 punkterna.

Biföllos.

3—6 punkterna.

Lades till handlingarne.

7 punkten.

Biföllos.

8 punkten.

Lades till handlingarne.

9 punkten.

Biföllos.

10 punkten.

Lades till handlingarne.

11 punkten.

Biföllos.

Föredrogs å nyo och biföllos Stats-Utskottets den 11 och 13 i denna månad bordlagda utlåtanden:

N:o 3, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar;

N:o 4, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående afsöndring af jord från kungsgården Noret i Kopparbergs län till begravningsplats för Christine församling i Falun; samt

N:o 5, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående upplåtelse till Vesterås stad utaf delar af kronolägenheterna Stallhagen och Munkängen.

Efter å nyo skedd föredragning af Andra Kammarrens den 11 och 13 innevarande Februari bordlagda protokollsutdrag N:o 56, med inbjudning till Första Kammarren att förena sig i Andra Kammarrens beslut om tillsättande af ett Särskildt Utskott, bestående af sju ledamöter från hvardera Kammarren, för behandling af Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till förordning rörande Lapparne i de förenade konungarikena Sverige och Norge, blef denna inbjudning antagen af Första Kammarren.

På hemställen af Herr *vice Talmannen* beslöt Kammarren att välja fyra suppleanter för Kammarrens ledamöter i nämnda Särskilda Utskott.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande Stats-Utskottets den 15 och 17 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 6, angående beräkningen af statsverkets inkomster.

1 punkten.

Herr Jöns Pehrsson: Jag skall icke besvara Kammarren länge med diskussion eller något yrkande, men jag säger Herrarne upprigtigt, att jag har framlagt denna motion och de skäl, jag der anfört, såsom en fingervisning huru Riksdagen i en framtid antagligen kommer att göra, om den också nu, såsom man har befarat, skulle, när komitéarbetet en gång blifver färdigt, afslå det förslag i försvarsfrågan och skattefrågan, som kan komma att från Kongl. Maj:ts sida väckas. Då hade Riksdagen, om mitt förslag antages, en utväg att på detta sätt så småningom minska grundskatterna och en utväg att votera anslag till att biträda rust- och rotehållarne genom årliga bidrag. Det blir nog ock den slutliga utväg man kommer att välja, då man icke utan skäl befarar, att komiténs arbete är sådant, att man icke har stort hopp om, att det blifver af Riksdagen antaget. Utan tvifvel kan man nemligen tydligt finna, att de, som förut i Riksdagen framlade förslag till försvarsverkets omorganisation, nu icke finna inom komitén någonting vara för dyrt, af hvad som der framlägges, och att de följa den taktiken, att de söka få det förslaget, som nu är å bane, så dyrt och så afskräckande för den stora allmänheten som möjligt, för att få afslag af dem, som förut påyrkat försvarsfrågans lösning. Och det vet ju hvar och en, som vill se saken rätt, att komitén blott vill få förslaget förkastadt för att man på det sättet skall kunna slippa skatteförhöjning.

Jag vill icke göra något yrkande, ty jag vet redan på förhand, att motionen icke kunde vinna framgång, ehuru statsverkets tillstånd är sådant, att, om man skulle få lita på uttalanden i statsrådsprotokollen och uttalanden af ledamöter i Kammarne, mitt förslag skulle kunna utföras, utan att nya skatter behöfde påläggas; och under sådana förhållanden borde man åtminstone vara villig att medgifva en

*Ifrågasatt af
skrifning af en
del af grund-
skatterna.*

Ifrågasatt af
skrifning af en
del utaf grund-
skatterna.
(Forts.)

periodvis skeende afskrifning; men jag är öfvertygad om, att den saken ännu icke är utagerad.

Herr Montgomery-Cederhielm: Då motionären icke gjort något yrkande, torde det vara öfverflödigt att yttra sig. Men jag vill blott fästa Kammarens uppmärksamhet på, hvad äfven motionären sjelf tyckes hafva insett, eller att, då frågan är under behandling af en komité och utan tvifvel utgör ett af de viktigaste uppdrag, som komitén har att fullgöra, så kan det icke vara lämpligt att nu särskildt taga under pröfning denna fråga om grundskatternas afskrifning, i synnerhet som densamma enligt 1873 års skrifvelse är sammanförd med åtskilliga andra stora frågor. Jag anhåller därför om bifall till Utskottets förslag.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad, och punkten bifölls.

2 punkten.

Lades till handlingarne.

3—5 punkterna.

Biföllos.

Föredrogs å nyo och bifölls Stats-Utskottets den 15 och 17 innevarande Februari bordlagda utlåtande N:o 7, angående regleringen af utgifterna under riksstatens första hufvudtitel.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande Stats-Utskottets den 15 och 17 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 8, angående regleringen af utgifterna under riksstatens andra hufvudtitel.

1 punkten.

Ålderstillägg
för predikan-
terne vid vissa
straffängelser.

Herr Grefve Lagerberg: Till den förevarande punkten har jag och åtskilliga af Kammarens ledamöter inom Stats-Utskottet fogat en reservation i syfte att vinna bifall till Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda förslag om ålderstillägg för ifrågavarande fängelsepredikanter. Då erfarenheten visat, att dessa predikanter endast kortare tid kvarstanna vid sina befattningar samt derefter söka sig bort till bättre presterliga beställningar, och då man vet, att alltid en längre tid åtgår, innan fängelsepredikanten hunnit fullt sätta sig in och göra sig förtrogen med sitt kall, så har man hoppats och trott, att man genom denna lönetillökning af 500 kronor efter 5 års tjenstgöring skulle kunna få behålla dem längre tid vid sina beställ-

ningar. Utskottet har afslagit Kongl. Maj:ts härom gjorda framställning på den grund, att det funnit ändamålsenligt, att till dessa befattningar användas prestmän i deras kraftigaste ålder. Det är ock hvad Kongl. Maj:t åsyftat. Skilnaden består blott deri, att Kongl. Maj:ts förslag åsyftar att förekomma alltför täta ombyten på dessa platser.

*Åldersställning
för predikan-
terna vid vissa
straffängelser.
(Forts.)*

För min del tror jag, att det är särdeles billigt, det förslag, som af Kongl. Maj:t blifvit framställt, i synnerhet om man vill beakta det ändamål, för hvilket fängelsepredikanterna hafva att verka. De äro icke anställda endast för att hålla gudstjenst om söndagarne. De hafva ett annat åliggande derjemte, nemligen att sätta sig in uti brottslingens inre och söka att höja honom i andligt hänseende. Dertill fordras tid. Det är aldeles uppenbart, att en ung fängelsepredikant icke kan på ett eller annat år göra sig fullt förtrogen med en sådan verksamhet. Det lönar sig sannerligen icke att bygga fångelser för millioner kronor, om man icke fullföljer idén och afsigten med dessa nya fängelsebyggnader, nemligen att hålla fångarne afskilda från hvarandra i celler och söka höja deras moralitet. Det synes mig därför uppenbart, att det förslag som Kongl. Maj:t här framlagt, är både nyttigt och nödvändigt. Det är upplyst i Stats-Utskottet att en fängelsepredikants åligganden icke äro få. Den predikant, som finnes vid straffängelset å Norrmalm är tillika anställd såsom predikant vid Stockholms läns fångelse och vid Stockholms kronohäkte. Vid det förra fångelset finnes en fångpersonal af 300 qvinnor, vid Stockholms läns cellfångelse 70 à 80 qvinnor och karlar samt vid kronohäktet 30 qvinnor. Alla dessa personers själavärd har han om hand. Han skall således predika 3 gånger hvarje söndag, han skall hålla communicationsförhör, skriftermål och nattvardsgång fyra gånger om året vid hvardera fångelset; han har omkring 450 handlingar att granska och expediera hvarje år angående denna fångpersonal; han skall underrätta sig om och uppteckna fångarnes biografi. År 1880 hade han 18 nattwardsbarn. Han är dessutom undervisare i en inom inrättningen befintlig skola. När det nu upplyses, att hans lön är 2,500 kronor jemte fri bostad och dertill kommer, att hans tid är med denna verksamhet fullt upptagen; att han till sitt biträde har endast en skollärare, som vid fångelset är anställd och hvars verksamhet han sjelf jemväl måste öfvervaka, enär fångelsedirektören har helt andra åligganden; så synes den föreslagna lönetillökningen vara af hohofvet påkallad. Jag yrkar därför afslag å Utskottets förslag och bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Statsrådet von Steyern: Det bådär visserligen godt för frågans framgång i denna Kammare, att icke mindre än tio af Kammarens förtroendemän inom Utskottet tillstyrkt hvad Kongl. Maj:t föreslagit. Men då Utskottets pluralitet emellertid afstyrkt förslaget, torde det tillåtas mig att till stöd för detsamma yttra några ord. Anledningen till Kongl. Maj:ts framställning i denna punkt har, såsom äfven angifvits i statsrådsprotokollet, varit den, att den viktiga uppgift, som är förelagd dessa prestmän, svårigen

*Ålderstilligg
för predikan-
terne vid vissa
straffängelser.
(Forts.)*

kan af dem rätt fyllas utan efter en längre tids verksamhet och derigenom samlad erfarenhet i deras kall. Förutom meddelande af undervisning och gudstjensters hållande åligger det fängelsepredikanten att under enskilda samtal söka utforska hvarje fånges karakter och sinnesart för att kunna leda honom från brottets bana, väcka till lif de goda böjelser, som slumra i hans inre, samt gifva hans håg och tankar en allvarligare rigtning. Men fången öppnar icke sitt hjerta för hvar och en, som kommer till honom i dessa goda afsigter. Han är i allmänhet skygg och misstänksam mot samhället och dess redskap, på hvilka han ofta skjuter skulden till sin olycka. Det fordras därför en hög grad af människokänedom och insigt i dessa olyckliga människors åskådningssätt, för att förmå ingifva dem förtroende och verka med framgång på deras sinnen. Det har därför händt, att prestmannen knappt varit fullt utbildad i sitt kall, förrän han begynt umgås med tanken på att lemna detsamma till följd af löneförmånernas ringhet. Dessa löner äro för tre fångpredikanter 2,000 kronor, för en 2,500 kronor och för två 2,600 kronor, utom bostad. Detta är icke mer än en vanlig komministerlön, åtminstone i stad, och understiger hvarje kyrkoherdelön i riket. Derföre har det ock på senare tider inträffat, att vid straffängelset å Långholmen två predikanter efter sex års tjenstgöring lemnat sina befattningar för att emottaga kyrkoherdebeställningar. Vid straffängelset i Malmö har en fångelsepredikant efter 3 år och en annan efter 5 år lemnat tjensten för att emottaga pastorat. Man har hoppats, att med den lönetillökning, Kongl. Maj:t nu begärt, fångvärdens skulle få behålla predikanterne något längre tid, efter det de vunnit full duglighet i sitt kall. I Norge utgör predikanternes aflöning ända från tillträdet till tjensten vid det minsta straffängelset 2,800 kronor och vid de större 3,200 kronor med boställe eller 3,700 kronor utan boställe. Detta oaktadt har fångelsepredikanten der endast en befattning. De nu ifrågavarande fångelsepredikanterne utöfva deremot samtidigt två, nemligen en vid straffanstalten och en vid läns- och kronohäktet i dess närhet, utan att derför aflöningen höjes utöfver de af mig uppgifna belopp.

Friherre von Kræmer: Då denna fråga först föredrogs i Stats-Utskottet, vill jag ej förneka, att jag fann den af Kongl. Maj:t begärda och i och för sig mycket obetydliga lönetillökningen böra bifallas; men under diskussionen dels på afdelningen och dels i Utskottets plenum framlades ett par skäl, som gifvo mig anledning tycka, att frågan hade en större utsträckning, än som kunde synas vid första anblicken. Och det var dessa skäl, som bevekta mig att biträda Utskottets majoritet. Det är med anledning häraf, som jag ansett mig förbunden att nu yttra några ord i frågan.

Det ena af de nyssnämnda skälen var, att denna slags tjenstgöring på det andliga gebitet snarare tycktes lämpa sig för den ålder, då prestmannen, nybörjare i yrket, ännu brinner af nit för sitt kall, då han öfverser med det mindre behagliga andliga materiel, han har att bearbeta, och då han af ungdomlig hänförelse anstränger

sina krafter mot de motvillige, än för den mera framskridna ålder, då han under en längre tid funnit sina bemödanden gäckade och kommit under fund med all den list, osanning och förställning, som ofta förekommer hos dessa olycklige individer af samhället. Just vid inträdet i sitt kall ansågs därför prestmannen mest lämplig för en verksamhet af nu ifrågavarande art; och därför trodde man det vara en tvifvelaktig förmån att få länge behålla samma personer vid dessa befattningar. Men om dock detta skäl icke håller streck, om det verkligen är en fördel att få länge behålla samma personer såsom fängelsepredikanter, så frågas: *vilka* får man då behålla genom detta obetydliga tillägg? Antagligen icke de stora förmågorna! Dessa skola inom kort öfvergifva denna speciella och obehagliga tjänstgöring. Hvad man än kan försäkra sig om genom detta lönetillägg — icke är det de större förmågorna!

Det andra skälet, som anfördes, var att frågan hade en större utsträckning, än hvad man vid första påseendet kunde tro. Här talas blott om 6 fängelsepredikanter, anställda vid våra straff- och arbetsfängelser. Det återstår dock ännu ytterligare 3 sådana, hvilka icke äro föreslagna att få lönetillägg. Strax nedanför i statskalendern, der dessa tjänstemän uppräknas, följer förteckning å 25 predikanter vid våra 24 länsfängelser jemte Stockholms stads ransakningshäkte och vidare vid 17 kronohäkten. Man ansåg sig därför kunna nästan med säkerhet förutsätta, att denna löneförhöjning till de sex icke skulle annat än utgöra inledningen till en ny lönereglering för ytterligare 45 fängelsepredikanter. När något sådant måste förutsättas såsom en följd, så tyckte man, att de af Kongl. Maj:t anförda skälen icke voro tillräckligt starka för beviljande af detta skenbart ringa anslag som i sjelfva verket blott vore en inledning till ännu en större löneroglering. Jag vill härmed visst icke bryta stafven öfver lönerogleringar, då de äro af behovet påkallade. Men då borde man efter min tanke ha fått veta, att något sådant skulle blifva en följd af detta förslags antagande, på det att man måtte kunna ordna hela denna sak på en gång och icke nu endast göra en början med en del af de tjänster, hvilkas löner skola regleras.

Jag har nu pligtskyldigast framställt utskottsmajoritetens skäl och får öppet tillkännagifva, att jag blifvit af dem öfvertygad. Jag får därför för min del yrka bifall till Stats-Utskottets förslag.

Herr Törneblad: Då jag inom Stats-Utskottet tillhört minoriteten, så har jag ansett mig skyldig att begära ordet för att söka vederlägga de skäl, som majoriteten framlagt och som den siste talarne nyss anförde. Det viktigaste skäl, som blifvit återopadt af Utskottets majoritet, är att man för dessa befattningar behöfver män i deras kraftigaste ålder. Om det nu också må vara riktigt, att den unge mannen vid sitt första inträde på tjänstemannabanan och särskildt på den presterliga befinner sig i sin kraftigaste ålder — hvilket dock ingalunda är bevisadt, utan möjligen skulle kunna mötas med ett motsatt och kanske lika riktigt påstående — så är det väl i alla händelser nödvändigt, att han sättes i tillfälle att intaga en

*Ålderstillägg
för predikan-
terne vid vissa
strafffängelser.
(Forts.)*

*Ålderstillägg
för predikan-
terna vid vissa
straffängelser.
(Forts.)*

kraftig ställning i sin verksamhet. Om han blott har den ungdomliga entusiasmen, men saknar den erfarenhet, som framför allt är af nöden i ett fängelse, der det gäller att hafva att göra med personer, som vanligen hafva stor erfarenhet, churu utvecklad i en felaktig riktning; så tror jag, att den äldre, något erfarne prestmannen på längden verkar bättre och säkrare i sitt kall än den unge entusiasten, huru brinnande än hans nit och huru stark än hans vilja att göra godt må vara. Jag tror detta så mycket mer, som, enligt hvad alla förhållanden gifva vid handen, de personer, med hvilka fängelsepredikanten har att sysselsätta sig, till en början misstro honom och äfven sjelfve förtjena att misstros. Det är endast under en fortsatt utöfning af sitt kall, som predikanten kan lära sig att behandla dem på ett sådant sätt, att han hvarken sjelf blifver mistrodd eller behöfver misstro dem. Om så är förhållandet, så är det äfven olyckligt, om fängelsepredikanten kommer att lemna sin befattning just vid den tid, då han som bäst börjar göra skäl för sin aflöning. De första åren äro alltid läroår.

Det har vidare anmärkts, att om den föreslagna lönетillökningen vore ett sätt att längre få behålla fängelsepredikanter vid deras befattningar, så skulle man likväl endast få behålla de mindre förmågorna. Jag tror tvärtom. Det har blifvit sagdt, att deras kall är obehagligt och väcker motvilja hos dem, som utöfva det. Men denna motvilja är då större hos den mindre begåfvade. För den mer begåfvade motverkas den genom de goda resultaten af hans verksamhet; och i samma mån som hans erfarenhet och på samma gång hans förmåga att verka ökas, utgör detta ett starkt motiv för honom att stanna kvar på en plats, der han ser sig kunna verka godt, äfven om det erbjudes tillfälle till en i ekonomiskt afseende något förmånligare beställning. Det är gifvet, att man likväl icke skall söka att bibehålla dessa prestmän, till dess de blifva utslitna; och jag tror icke, att den föreslagna löneförhöjningen är af den beskaffenhet, att man, om den bifalles, behöfver befara något sådant.

Vidare har anmärkts, att frågan har större omfattning, än den vid första påscendet synes ega. Denna anmärkning vore riktig, om de öfriga fängelsepredikanterna i riket kunde komma i samma kategori med dem, hvarom nu är fråga. Men så är icke förhållandet; ty dessa öfrige prestmän kunna med sina tjänster ganska ofta förena andra. Jag tror således, att, om detta förslag vinner Riksdagens bifall, man icke behöfver befara, att Kongl. Maj:t skall deraf finna sig föranledd att göra någon framställning till förmån för dem. Skulle så ske, finnes det ju alltid tillräckliga krafter inom Stats-Utskottet och Riksdagen för att säga nej.

På grund af alla dessa skäl anhåller jag om bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Wennerberg: Då jag tror mig veta, att Kongl. Maj:t vid afgifvandet af denna proposition till Riksdagen mycket grundligt pröfvat densammans vigt och befogenhet att erhålla af Riksdagen bifall, så torde det också vara en rättighet för den enskilde riksdagsmannen att fordra, att, då ett Utskott derå lemna ett nekande

och afslående svar, Utskottet för detsamma anført skäl af den kraft, att Kammarén kan känna sig manad att lemna sitt bifall till Utskottets åsigt mot Kongl. Maj:ts.

Jag finner ingalunda, att detta nu varit fallet i något hänseende. Utan att fästa mig vid den ytterst obetydliga summa, som här är ifrågasatt för att förskaffa en bättre lön åt tjenstemän inom det presterliga kallet, som hafva en ytterst obehaglig och svår uppgift att fylla, och utan att vilja framhålla vigten af den åsigt, som har gjort sig gällande i alla civiliserade länder på senare tiden, den höga och ädla åsigten om den fallna människans möjliga upprättelse och, som jag tror, vara sann, och den lika höga och ädla åsigten om den välloftade människans pligt att härtill bidraga — ett åliggande som icke kan öfverlemnas i hvilka händer som helst — så måste jag säga, att de skäl, som af Stats-Utskottet här blifvit andragna för ett afslag, enligt mitt förmenande, icke förtjena det afseende, som Utskottet troligtvis väntat sig. Det heter nemligen, att det har velat synas Utskottet, »som skulle den särskilda slags tjenstgöring, dessa prestmän hafva sig ålagd, bäst lämpa sig för personer i deras kraftigaste ålder». Det torde vara temligen klart för hvar och en, att Stats-Utskottet dermed menar personer i den åldern, då de *fysiska* krafterna äro de största. Men det förhåller sig så med prestmannen, att hans kraftigaste ålder är just den, då, måhända med försvagande af dessa fysiska krafter, själens erfarenhet i den andliga värden om fallna likar är störst, och denna kommer icke af sig sjelf till den unge, om ock nitiske presten, som ofta med ovisshet bedrifver sitt kall. Jag skulle icke med full säkerhet våga påstå detta, derest icke de senare åren gifvit mig en särskild erfarenhet i detta fall. Jag har varit i tillfälle att pröfva förmågan, såväl hos en ung, mycket nitisk och aktningvärd man, som ock hos en gammal och varmhjertad, ehuru mindre begåfvad, som dock hade mycken erfarenhet, och deras inverkan på fångarne, dessa våra arma likar. mången gång af ett blödigt hjertas känslor för mildt bedömda, men lika ofta af förståndets hårda dom obilligt fälda personer. Dessa hafva fått af den gamle en värd, som den unge i sin kraftigaste ålder aldrig förmådde gifva dem.

Under sådant förhållande, och då jag icke längre i detta enkla ärende vill upptaga Kammaréns tid, får jag, på grund af de utaf Stats-Utskottet anförda, enligt min åsigt, synnerligen svaga skäl, anhålla om afslag å Stats-Utskottets förslag och bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Grefve Beck-Friis: Riksdagsordningens 39 § 1 mom. innehåller, bland annat, att Stats-Utskottet »åligger att granska, utreda och uppgifva stats- och riksgäldsverkens tillstånd och förvaltning, samt föreslå ej mindre hvad till fyllande af deras behof erfordras, sedan nödiga indragningar och besparingar blifvit iakttagna, än äfven beloppet af de summor, hvilka jemlikt 63 § Regeringsformen, skola för särskilda händelser afsättas, så ock att uppgifva huru mycket bör genom bevilningar utgöras». Jag tror att i denna paragraf skall man finna hufvudmotivet för det afslag å Kongl. Maj:ts

*Ålderstillägg
för predikan-
terne vid vissa
straffängelser.
(Forts.)*

*Ålderstillägg
för predikan-
terne vid vissa
straffängelser.
(Forts.)*

proposition som här blifvit föreslaget. Dertill kommer äfven den uppfattning, som inom Utskottet gjort sig gällande, i synnerhet på dess afdelning, att dessa predikanter hade extra ansökningsrätt. Det vore klart, menade man, att dessa personer, som under sin presterliga befattning inom fångelserna omöjligen kunde vinna det anseende eller göra sig så kända för begåfning, som i andra presterliga befattningar stode dem till buds, därför hade fått en ersättning genom denna extra ansökningsrätt. Detta var orsaken till Stats-Utskottets hemställan om afslag. Att Stats-Utskottet för öfrigt icke riktigt fattat denna fråga, synes bäst af den motivering det framställt. Utskottet säger här: »för Utskottet vill det emellertid synas, som skulle den särskilda slags tjänstgöring, dessa prestmän hafva sig ålagd, bäst lämpa sig för personer i deras kraftigaste ålder. Men den erfarenhet, som denna tjänstgöring kräfver, saknas hos dessa personer i allmänhet vid tillträdet af befattningen. Såsom stöd för denna åsigt vill jag uppläsa några ord, som dessa predikanter i en petition till Fångvårdsstyrelsen afgifvit, sedan likväl Kongl. Maj:t redan fattat beslut i denna fråga. Det heter: »Men själasörjarekallet inom fångelset är tillika af den art, att det kräfver en längre tids öfning för att rätt omhänderhafvas. Ingen blifver på en gång, utan blott så småningom, en rätt duglig fångpredikant. Man har nemligen här att göra med människor, som oftast äro djupt invigda i lögnens och förställningens konstgrepp, och löper därför under den första tjänstgöringstiden stor fara att blifva bedragen. Också lär man sig blott så småningom att begagna de medel och utvägar vid fångbehandlingen, hvilka säkrast föra till målet. Fångpredikanten måste ega en människokänedom och en psykologisk blick, som i bästa fall endast genom en långvarig öfning kan förvärfvas. Afven af detta icke föraktansvärda skäl torde dessa befattningar böra så aflönas, att deras innehafvare kunde under en följd af år, ja, om kallelsen dertill manade, för lifstiden dervid bibehållas. Men under nuvarande förhållanden nödgas mången fångpredikant med håg och duglighet för sitt kall att söka sig en förmånligare beställning inom den fria församlingen efter en kort tids tjänstgöring inom fångvården, hvilken derigenom förlorar sin man just då han blifvit som nogast förtrogen med sitt kall».

Det är naturligt, att en fångvårdspredikant icke första dagen, han tillträder sitt maktpåliggande värf, kan ega fullständig förmåga att på ett tillfredsställande sätt tjensten utöfva. Vi hafva dock gjort stora uppoffringar för dessa fångvårdsinrättningar, dem vi förvandlat från straff-fångelser till förbättringsanstalter. Huru skall denna förbättring ega rum? Under den tid, dessa fångar äro der förvarade, äro fångelsedirektören och bevakningsbefälhafvaren sysselsatta med helt andra göromål än att taga vård om deras andliga lif? Jo, detta är uteslutande öfverlemnadt åt fångvårdspredikanten. Det är således icke någon liten del af det utvecklingsstadium, hvori vår fångvård har inträdt, som är anförtrödt åt dessa fångelsepredikanter. Detta stadium, som är det högsta som dessa fångvårdsinrättningar för närvarande uppnått, beror således på, att dessa predikantplatser blifva väl besatta. När nu erfarenheten visar, att den första tiden blott är en skola

för dessa predikanter, så är det i statens välförstådda intresse, att man begagnar dessa personers tjänst under något längre tid. Detta sker lämpligast och på sätt Kongl. Maj:t föreslagit genom att tillförsäkra dem en liten löneförhöjning efter fem års tjänstgöring. Man har visat, att i allmänhet dessa fångpredikanter icke stannat kvar i tjänsten mer än 3 à 5 år, och det ofta för att den aflöning, som består honom, är alltför knapp, att han dermed skulle kunna försörja sig och sin familj. Denna aflöning är hos oss mindre än i våra grannländer. I Norge hafva dylika predikanter i allmänhet 3,200 kronor, predikanterne i Aakerhuus och i Christiania tukthus hafva hvardera 3,700 kronor. På samma sätt är förhållandet i Danmark. Der börjar aflöningen med 2,400 kronor, efter fem år ökas den med 800 kronor och kan gå upp till 3,400 kronor. En talare har sagt, att detta lönetillägg skulle, om det nu beviljades, hafva till följd, att vi finge öka lönerna för 45 st. andra fångelsepredikanter. Men dessa personer befinna sig, såsom en talare redan upplyst, i en helt annan ställning. De kunna samtidigt innehafva andra platser och således hafva tillfälle att icke blott få större inkomst utan äfven att blifva kända inom vidare kretsar, hvarigenom de hafva större utsigt till framtida befordran på den presterliga banan.

På dessa skäl får jag yrka afslag å Stats-Utskottets förslag och bifall till Kongl. Maj:ts proposition i förevarande punkt.

Herr Stråle, Wilhelm: Då jag under många år haft uppdrag att befatta mig med fångvårdens angelägenheter, må det tillåtas mig att få säga några ord i denna fråga.

Ehuru Fångvårdsstyrelsen har befogenhet att, oberoende af meritförteckningar, utse fångpredikanter, möta ändock vanligen ganska betydliga svårigheter att finna lämpliga prestmän för dessa befattningar, som innefatta en ganska svår psykologisk uppgift och fordra personer med bestämd fallenhet för en kärleksfull verksamhet. Det lider intet tvifvel, att äfven begåfvade prestmän under den första tiden vid straff-fångelserna mötas med ganska bestämdt misstroende å fångarnes sida, och det fordras både tid och allvarligt bemödande, framför allt ett varmt och kärleksfullt bemötande, innan presten kan vinna något inträde i fångarnes mistroagna hjertan. Har man lyckats finna en lämplig prestman, som kan verka i denna rigtning, så bör väl icke aflöningen vara så ringa, att han för sin egen utkomst önskar att ju förr desto hellre komma derifrån. Jag tror det derföre vara ganska välbetänkt att vid de stora straff-fångelserna tillägga predikanterne den nu ifrågasatta löneförbättringen, hvarigenom man kan hoppas att en temligen lång tid få behålla den lämplige prestmannen. Alltför länge bör han dock icke stanna kvar, ty han blir förr eller senare trött vid den mödosamma och ofta otillfredsställande tjänstgöringen; men jag tror icke att man äfventyrar sådant, om Kammaren nu antager Kongl. Maj:ts proposition i denna del, hvartill jag yrkar bifall.

Herr Berg: Då så många utmärkta talare redan yttrat sig för Kongl. Maj:ts förslag, vore det kanske största skäl för mig att icke

*Ålderstillägg
för predikan-
terne vid vissa
straffångelser.
(Forts.)*

*Ålderstillögg
för predikan-
terna vid vissa
straffängelser.
(Forts.)*

begära ordet, men eftersom jag nu fått det, vill jag yttra något i denna fråga. Hvad då först Utskottets motivering beträffar, måste jag säga, att den åtminstone icke är stödd på psykologiska iakttagelser. En ärad talare nämnde, att prestmannen, såsom ung, då han strax kommer in i embetet, torde vara mest brinnande och full af nit och således också bäst kunna inverka på de fångar, hvilka han fått under sin andliga vård. Men det gamla ordspråket säger, att ungdom och visdom sällan följas åt, och jag tror, att denna sats äfven kan tillämpas på den unge fångpredikanten, huru nitisk och varm han än må vara, huru högt han än må älska sitt embete och de olyckliga, han har att vårda. Äfven har man sagt, att den unge fångelsepresten skulle lättare kunna bära det misstroende, som från fångarnes sida kommer honom till mötes, än den äldre. Enligt den lilla erfarenhet, jag eger i denna sak, är förhållandet alldeles motsatt. Då den unge prestmannen inträder i sitt embete inom fångelset och ser dessa olyckliga fallne framför sig, blir hans första glada och förhoppningsfulla tanke den: »Här har jag ett skönt fält för min verksamhet att förbättra och till samhället och Gud återföra dessa arma olyckliga». Derefter inställer sig hos honom en och annan af dessa fångar och visar sig icke så litet intresserad af hans predikan och undervisning. Men det dröjer icke länge förrän han kommer under fund med, att hans förhoppningar icke varit grundade på psykologiska iakttagelser och lefvande erfarenhet. Det är då han tappar koncepten, tröttnar vid sitt arbete och vill bort derifrån. Dertill kommer då den tanken: »Här har jag för öfrigt ingen framtid, jag kan icke under mina trägna göromål vara i stånd att såsom andra människor få vederqvickelse och hvila i skötet af en älskad familj, utan måste gå som enstöring». Så förlorar han modet, och det blir icke mycket af hela hans vackra dröm om frukterna af hans verksamhet inom fångelset.

Helt annat är förhållandet med den mogne mannen, som i lifvets skola lärt sig, huru litet man i själfva verket får förlita sig på sin egen förmåga och hoppas af sina bemödanden, och som har erfarenhet af huru mycket elände, förställning och ondska det finnes i världen. Den mogne mannen, som lärt sig att läsa i sitt eget och andras hjertan, förstår då också att på psykologisk väg leta reda på de ömma strängar, som dock vibrera i hvarje människohjerta, äfven den ömklige och djupast sjunkne fångens. Således är det, efter mitt förmenande, nödvändigt, att, såvida det skall blifva en verkligt gagnande själavård i fångelserna och af den beskaffenhet, att staten icke kastar ut sina penningar förgäfvos, att fångpredikanterna blifva så aflönade, att de kunna med glädje och frimodighet börja och fortsätta sitt ansvarsfulla kall, utan att åtminstone hafva ekonomiska bekymmer. När det vidare behöfves åtskilliga år att lära sig behandla fångarne, och nya subjekt städse tillströmma och ordspråkets sanning: »så många hufvuden, så många sinnen» om någonsin kan tillämpas här, så kan man fråga, huru Stats-Utskottet kunnat hafva det ringaste skäl att säga, att en omsättning af predikanter är behöflig för att få unga krafter. Nej, det är, som vi redan hört af en högt ärad talare, icke så, att det är ungdomens fysiska krafter i

lifvets vår, som här behöfvas, utan den mogne mannens själskraft, energi, förstånd och visdom, om det skall blifva ett godt resultat af hans arbete vid försöken att återföra fångarne på den rätta och goda vägen. En ärad talare anmärkte vidare, att vi genom att antaga föreliggande förslag skulle få medelmåttorna att stanna kvar på dessa platser, men förmågorna skulle snart begifva sig derifrån. Det är nog riktigt, att medelmåttorna får man kvar vid fängelserna, om man vill sätta dem på svältkur; ty det är ju en känd sak, att man alltid får en dålig vara för godt pris; men vill man hafva en duglig person i tjensten, då måste man aflöna honom ordentligt. För min del anser jag, att detta belopp, som Kongl. Maj:t nu begär till förbättring af predikanternes löner, är till och med för litet. Jag tror, att, om man kunde lemna 100,000 kronor till dessa predikanter vid fängsvården i landet, så skulle staten måhända inom 10 år hafva 300,000 kronors årlig behållning i minskade utgifter till fängsvården. Den farhågan således, att detta försök att få förbättrade löner åt straff-fängelsepredikanterne skulle komma att följas af en begäran, att cellfängelsepredikanterne och predikanterne vid kronohäktena äfven skulle komma att erhålla löneförbättring, oroar mig icke; tvärtom skulle jag helsa en dylik begäran välkommen.

Hvad angår själavården vid våra cellfängelser, torde dervid icke så litet återstå att önska. Men man kan också icke begära mycket mer; ty när man aflönar en fängelsepredikant med 600 à 700 kronor årligen, ligger det i sakens natur, att han måste söka sig äfven andra inkomstkällor för sin existens. Och dock skulle arbetet inom fängelset fordra hans odelade tid och intresse. Ty om någon är öppen för intryck af Guds ord, så är det just fången, som sitter i cellens ensamhet, der tystnaden omgifver honom, och han är öfverlemnad åt sina egna tankar och betraktelser. Hvarje besök af fängelsepredikanten kan dervid blifva af oberäkneligt värde för honom, hvarföre det vore godt ju oftare dessa upprepades. Jag anser det således icke illa att utsträcka löneförbättringen till fängelsepredikanterne, jag skulle tvärtom hafva önskat, att det skett i ännu större omfattning. Då emellertid nu så icke är förhållandet, och frågan inskränker sig endast till några få hundra kronor till hvar och en af dessa straff-fängelsepredikanter, kan jag icke annat än på det lifligaste tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts nådiga proposition.

Herr Evers: Då jag vid den omröstning, som egde rum i Stats-Utskottet i förevarande fråga, icke biträdde majoritetens mening, men till följd af obekantskap om tiden, när jag hade att afgifva min reservation, kom att för sent anmäla densamma, har jag velat för Kammaren gifva till känna, att detta är anledningen, hvarföre icke mitt namn står bland de tio andra af Första Kammarens reserveranter, till hvilkas mening jag anslutit mig; och får jag nu med dem yrka bifall till den kongl. propositionen.

Herr Carlson: Det vore orätt att efter det myckna och vackra, som sedan jag begärde ordet här blifvit sagdt för bifall till Kongl. Maj:ts proposition, tro sig behöfva tillägga något nytt. Endast vill

*Ålderställägg
för predikan-
terne vid vissa
straffängelser.
(Forts.)*

*Ålderstillägg
för predikan-
terne vid vissa
straffängelser.
(Forts.)*

jag, sammanfattande, säga, att, då sjelfva grundtanken i alla de åtgärder, som med så mycken uppoffring på nyare tider vidtagits för fångvården, är fångarnes förbättring, då inom den anställda personalen ingen kan kraftigare verka för detta ändamål än presten, och då hans verksamhet, om den skall blifva fruktbarande, kräfver en längre tids erfarenhet, så är det steg, som här är taget, ganska ändamålsenligt. På denna grund får jag förena mig med dem, som yrkat bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes enligt de derunder framställda yrkandena propositioner, först på bifall till punkten och sedan derpå, att Kammaren skulle, med afslag å Utskottets hemställan, bifalla Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

2—4 punkterna.

Biföllos.

5 punkten.

*Förhöjning i
anslaget till
ålderstillägg.*

Grefve Beck-Friis: På grund af det beslut, som blifvit af Kammaren fattadt i första punkten af detta betänkande, hemställer jag, att detta anslag måtte höjas till 45,000 kronor eller till samma belopp, som Kongl. Maj:t föreslagit.

Efter härmed slutad öfverläggning beslöt Kammaren att, med afslag å Utskottets hemställan i hvad den skilde sig från Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, bifalla samma nådiga framställning oförändrad.

6—11 punkterna.

Biföllos.

Föredrogs å nyo och bifölls Stats-Utskottets den 15 och 17 innevarande Februari bordlagda utlåtande N:o 9, angående regleringen af utgifterna under riksstatens tredje hufvudtitel.

Justerades tre protokollsutdrag för detta sammanträde.

På framställning af Herr Grefven och Talmannen beslöts, att de denna dag första gången bordlagda ärendena skulle uppföras främst och de under förmiddagen andra gången bordlagda utlåtandena sättas sist å föredragningslistan för nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 10 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.